

DEBRECZENI FŐISKOLAI LAPOK.

KIADJA: A MAGYAR IRODALMI ÖNKÉPZŐ-TÁRSULAT.

<p>Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debreczen, collegium.</p> <p>Megjelenik havonként kétszer.</p>	<p>Felelős-szerkesztő: BIKY ANDOR.</p> <p>Szerkesztőtársai: Debreczeni István, Faust Imre.</p> <p>Kiadóhivatali főnök: Gönczy Béla.</p>	<p>ELŐFIZETÉSI ÁRAK:</p> <p>Egész évre 5 korona. Fél évre 2 kor. 50 fill</p> <p>Ifjusági egyesületeknek 4 korona Főiskolai hallgatóknak 3 korona</p> <p>Egyes szám ára: 80 fillér.</p>
--	--	--

Az első szó.

Öreg, nagyon öreg ember volt, akitől halottam: csak egy szép dolog van — az ifjuság.

Amikor e sorokat írom, önkéntelenül eszembe jut ez a pár szó.

Lelkesedni a szépért, jóért, nemesért, küzdeni egy fenkölt gondolatért szívvél-lélekkel, harcolni az igazság örök eszménye mellett mindent föláldozva, ha kell, jutalmat nem kérve, nem várva soha — ez az ifjuság.

Egy félszázaddal ezelőtt a debreceni főiskola ifjusága a fejlődésében erőszakkal feltartóztatott magyar irodalom jövőjéért aggódva, a hazaszereget szent tüzeben égve megvetette a Magyar Irodalmi Önképző Társulat alapját, melynek kebelében jelentek meg a Debreceni Főiskolai Lapok első, kezdetleges alakjukban.

Azokból az elsárgult lapokból a tavasz illata árad felénk. Az élet tavaszának illata. Mert egy nagy, nemes küzdelem eredménye van bennük lefektetve, amelyet az ifjuság folytatott, önzetlennül, elismerést nem várva, — egyedül az irodalomért, a magyarságért.

A M. I. Ö. T. egy erekljét bizott reám, amikor e lap szerkesztőjévé megválasztott. Érzem a kötelesség súlyát, tudom, nehéz föladat lesz a mult hagyományainak hiven megfelelni. De szívem minden dobbanásában benne él a lelkesedés azokért a nagy célokért, amelyeket a Debreceni Főiskolai Lapok képviseltek a multban és amelyeket diadalra akarnak juttatni a jövőben. Hogy legyen a debreceni ifjuságnak olyan organuma, amelyre

mindig büszkén nézhessen, mint igaz érdekeinek bátor védelmezőjére, mint a magyar irodalomnak — talán zsenge, — de lelkes előharcosára. Azért hiszem, hogy nem fogok munkámban elcsüggedni. Mert minél nemesebb a cél, annál szebb érette küzdeni. Én küzdeni fogok.

Az első szó, amelynek jegyében az első számot utjára bocsátom: igazság!

Sohasem tudnék olyan eszmét szolgálni, amelynek igazságáról nem vagyok meggyőződve; sohasem tudnék olyan igazságot elismerni, amelyet nem a meggyőződés ereje, hanem kicsinyes érdekek istápolnak.

Ez a lap a tiszta, szeplőtelen, az igaz igazságot fogja szolgálni. Megmondja nyiltan, egyenesen az igazat, nem tekintve arra, hogy az igazság néha fáj. Nem ismer magánérdeket, párt-szemponot, bálványimádást. Nem segít a nagy-képüsködőknek kiseded játékaikban, de bátran sikraszall, ha az ifjuság érdekeiről van szó. Elismeri az érdemet mindig, de sohasem nyujt babért a kapaszkodónak, a hivatatlannak. Szerény, de törhetetlen harciosa lesz az irodalomnak. Segíti a szárnyaikat bontogató tehetségeket. Sorompóba állítja azokat, akikben van erő, van vágy az alkotásra, akik tudnak, akarnak használni a közjónak. Halad egyenesen célja felé — az igazság nevében.

A célt, az eszmét, az első szót, a multak hagyták reánk örökségül. Hiszem és remélem, hogy diadalt arat!

Debreczen, 1906 október 1.

Biky Andor.
szerkesztő.

Éj van.

Irta: Lengyel Béla.

Éj van. Valahol megkondul egy óra.
Éjfélt ütött. A kongó harangszóra
Riad az álmok-vágyak temetője
Lelkem, — s jön csöndben-suhanva előmbe
Sírjából kikelt sok szellem lakója, —
Jönnek előmbe bús találkozóra.

Jönnek mind, mind. Jön halotthaloványon
A sok-sok régi, édes-szines álom.
Jönnek csörögve csunya csontváz s vágyak...
De szépek voltak s most bús szellem-árnyak.
Egy sem él már. Nem. Csak így éjféltájon
Kísértenek meg halotthaloványon.

Csönd van. Kerengve-lengve, körbe szállnak
A szellemálmok és a szellemvágyak.
Megsimogatnak, suttognak-beszélnek:
— Hajh! szép volt egyszer ez a küzdő élet!
Körös-körül virágos-rózsás tájak,
Sok itju álmok, sok-sok ifju vágyak!

Mig suttognak a szellemvágyak, álmok;
Szárnyat bont lelkem. Messze-messze szálllok,
Repülök puha, bársonyos mezőkre,
Szállok-szállok egy árnyas temetőbe...
Egy sírhalomnál könnyezve megállok...
— Ott haltak meg a legszebb vágyak, álmok!

Akkor, akkor, mikor sirod felett
Én jó apám a könnyem megeredt.
Ott szállt az első kétkezés szívemre:
Vajjon ez hát az élet célja, rendje;
Mikor az álmok szép valóra válnak
Karjába bukunk a zord, csúf halálnak?

Mit kiküzdünk sok hosszú év alatt
Elvegye tőlünk egy bús pillanat?
Hát érdemes szélben, viharban járni?
Álmok, vágyakért küzdelemben szállni?
— Óh, hol van akkor, hol a pályabér,
Ha csak sirunkra hull rá a babér?

Csönd van. Kerengve-lengve, körbe szállnak
A szellemálmok és a szellemvágyak...
Fülemben rémes dolgokat beszélnek:
Dobd el magadtól! Nem szép ez az élet.
Kenyérért küzdesz ifjan, rábigába,
S nincs lelkednek csak meghalt vágya, álma.

Hát nem látod, ha vágyad-álmod éled?
Meghal menten, — mert megöli az élet!
Hiába mégy, hiába törsz előre
Nagy célokért, te álmodó, te dőre.
Lehuz a sár, az önzés, a kenyér;
Mi szép van hát, mit szép lelked elér?

Mi van? mi van? És szemem könnybe lábbad!
Körülöttem csak suttognak az árnyak,
Lámpám világa libeg-lobog félve,
Ránehezül az éjjel nagy sötétje,
Alig pislog .. véglobot vet a lángja
S én bámulok a szörnyű éjszakába.

De im! egyszer csak ablakomra nézek,
Pirkadni kezd. Künn vége van az éjnek.
Kelet felől nagy, biboros fény támad,
Vége, vége a szörnyű éjszakának.
Szétriadnak a szellemvágyak, álmok,
Meghalt az éjjel. — Fényességet látok.

Ime betör, beömlik kis szobámba
A fölkelő nap rózsaszín sugára.
Gondtelt arcom bevonja fényességbe,
S az eltemetett, régiék helyébe
Kelnek bennem új vágyak, büszke álmok.
Meghalt az éjjel. — Hajnalt, hajnalt látok.

Megtanítál szép hajnalhasadása,
Nem tart örökké lelkem éjszakája.
Tele van már sugárral, fényességgel,
Meggyőzlek téged, meghalsz szörnyű éjjel,
Hiába jössz rám ezer kinnal-bajjal,
Meghalsz, meghalsz! Megöl egy fényes hajnal

Az lesz a fény, amely akkor kivillan!
Az lesz a nap, mely akkor süt felém!
A betelt vágyak hajnalhasadásán,
A betelt álmok büszke ünnepén.
Az lesz a dal, mit akkor dalol ajkam,
Mikor az Ige beteljesül rajtam
S győzedelmesen ujjászületek...
Fenrégesen szép himnuszt zengek néked
Te álmogyilkos, küzdő, sivár élet
Eltengem néked, hogy legyőztelek!

(Debrecen, 1906. október hó.)

Az oratoriumi emléktábla.

Régi vágya mindnyájunknak, hogy emléktáblával jelöljük meg ama falakat, melyek alkotmányunk lángszavu harcosait hallották. Városunkban csupán egy emléktábla emlékeztet arra az időre, mikor Debrecen volt az ország székvárosa, sem a nagytemplom, sem az oratorium emléktáblával megjelölve nincs.

Nézetem szerint a jelen esztendő a legalcalmasabb az oratoriumi emléktábla megvalósítására. Politikai viszonyaink és ifjusági életünkben mutatkozó áramlat, amely negligál minden hazafias eszmét, feltétlenül kívánják az emléktáblának ez esztendőben való megvalósítását. Országszerte gyors egymásutánban emelik a Kossuth szobrokat,

a honvédelmet s egyedül Debrecen az, amely alig emlékeztet a nagy napokra, pedig az ország központja volt a szabadságharc folyamán.

Tudtommal a nagyságos akadémiai tanács egy régebbi határozatával az ifjúsághoz tette át ez ügyet, illetve beleegyezett, hogy az ifjúság az emléktáblát saját hatáskörében állítsa fel. Egy ifjúsági nagygyűlés határozata pedig az ügyet a Magyar Irodalmi Társulatra ruházta, mint amely félszázados multjának hazafias intencióinál fogva hivatva van a magasztos célt megvalósítani.

Az ügy azonban még nincs a megvalósulás stádiumában. Iratai rendezetlenek, jóformán azt sem lehet tudni, hol vannak. A M. I. Ö. T. kötelessége a kérdést a legrövidebb idő alatt tisztázni, az ünnepély programját összeállítani s ha a tanári kar is beleegyezik, úgy a jövő félév folyamán a leleplezést a lehető legnagyobb fénnel és pompával megtartani.

Hiszem, hogy a lelkesedés, amellyel a M. I. Ö. T. választmánya az eszmét fogadta, nem fog lohadni és oly lelkesedéssel, buzgalommal és kitartással amint a cél kívánja, fogjuk megvalósítani. Hiszem azt is, hogy a magasztos eszme egyesíteni fogja az egész ifjúságot s áldatlan pártviszálykodások helyett egy nemes és ideális eszme megvalósításával tesszük emlékezetessé ezt az esztendőt.

Vidovich Ernő.

Emlékezés.

(Október 6-án.)

*Rég letűnt időközön elmereng a lélek,
Rég letűnt időkből fájó emlék éled.
Komor őszi szellő gyász-éneket idéz
— Feltűnik előttem tizenhárom vitéz
Arad Golgotháján.*

*Viharos éjjel ne nézz föl az égre:
Felleg borít el minden csillagot!
Ne tekints multad homályos kódébe:
Nincsen ott napfény: örök gyász van ott!
Sötétség, melyben felbérelt gyilkosok
Kincsed rabolni törnek ellened...
Imádásod kincsét, szabadságodat
Keresztre vonja gyilkos ellened!*

*... Tudjátok-é, hogy őszi alkonyatkor
A síró szellő hangja mit jelent?
Az eltíprott nép bus sóhajta az,
Melyben milliók átkos panasza leng!*

*...S hallottátok a vihar gunykacáját?
Az a győzők vad orgiája volt:
Egy elárult nemzet sirja fölött
A zsarnokság ül győzedelmi tort!*

*S mint vad hiéna kéjes mámorában,
Mindig több és több vért követel:
Egy intésére bitók emelkednek
S parancs szavára hősök vesznek el.
Mert a bűnösért az ártatlan lakol
S Ksisztus halála érettünk kevés;
Mert Judás lelke még mindig köztünk bolyg
S a szolgálta élte örök szenvedés!
Fájó a mult, melynek mindenik perce
Sötét borzalmas titkot rejteget!
Fájó az emlék, mely újra sebzi
A sajtó szívet s a bús lelkeket
Ha csak örülni vágyasz, ne kutassad azt;
Nincs boldogság ott, ne nézz hát oda,
Hol minden kicsiny hely gyászos csatatér
S minden kis hant egy véres Golgotha.*

*Rég letűnt időközön kesereg a lélek
Rég letűnt időkből fájó emlék éled.
Komor őszi szellő gyász-éneket idéz...
...Kimult...kiszzenvedett tizenhárom vitéz
Arad Golgotháján.*

(Debrecen, 1906.)

Debreczeni István.

Heine dalaiból.

A főnix.

*Madár hasítja a nyugati leget,
Kelet felé száll...
Kelet felé, derüs honába,
Hol a fűszer virít és illatoz,
Hol a hüvös kut habja vár reá...
...Igyen zeng a madár:
„Szereti, szereti!”
Piciny szívében hordja képét,
Édes titok között zárolja el
Még önmagától is.
De álmában előtte megjelen,
Siratja... kéri... csókolja kezét,
Nevén szólítja...
Reá fölbred — s félve dől le vissza,
Csodálva dörzsöli meg szép szemét —
Szereti, szereti!”*

*Én a magas fedélzet árboc-
Fájához dőlve hallgatom a dalt.
... Miként ezüst sörényű kék lovak
Tombolnak a fehér habok.
... Mint csillogó hattyu-esapat
Siklik tova a helgoland hajósok
— E vakmerő nép — csolnak-serege.*

*Fölöttem az örök kék égen
Fehér felhő lebeg.
Ott uszik az örök nap
S az ég e tüzrózsája lent a vízben
Barátságosan visszatükrözik.
...Az ég, a tenger és háborgó szívem
Visszhangként így felel:
Szeret, szeret örökké!*

Nagy Sándor.

Lóverseny Szatmáron.

Azigazságnak tartozom azzal a kijelentéssel, — minthogy pedig jelenleg, pénzügyi viszonyaimat rendezni szándékozva, senkinek, még az igazságnak sem akarok tartozni, ki is jelentem, hogy nem vagyok úgy nevelve, mint a pestiek, akik haboskává helyett lóversenyt oszonnáznak. Sőt annyira elhanyagoltam a lóversenysport pártolását, (szinte csodálatos, hogy e sport ez elhanyagolás dacára is virágzik!) hogy eddigelé emlékezetem szerint csak egyszer láttam lóversenyt gyermekkoromban egy népünnepélyen Mátészalkán; s ha nagyon faggatnak, arról is be kell vallanom, hogy voltaképpen az is csak számárfuttatás volt. Arra már nem emlékezem, hogy minő díj elnyeréséért küzdöttek a szamaragoló juhászok, de annyi bizonyos, hogy nincs a világon olyan zsokké, aki oly kétségbeesett s egyuttal leleményes eszközökkel harcolt volna a díjért, mint a szabad természetnek eme gyermekei.

Mindegyik buzgón s gyakorta követte Petőfi azon juhászának példáját, aki nagyot ütött botjával a szamár fejére; a csacsik azonban e gyöngéd figyelmeztetések dacára sem akartak változókká változni, sőt némelyik, nem fontolva meg alaposan azt, hogy ő most versenyen van, egyszer csak megállt s az Isten, de még a juhász botja kedvéért sem akart tovább menni. Buzgóság dolgában aztán valamennyi társát lefőzte az a juhász, aki egy ilyen Sion-hegye gyanánt álló jámbor állatot úgy biztatott a tovább menésre, hogy leszállt róla s hátulról kezdte tolni. Ha hazudni akarnék, most azt irhatnám, hogy az a legérdekesebb a dologban, hogy a szamár erre gyorsan megindult, az ember felkapott hátára s megnyerte vele a versenyt; minthogy azonban nem akarok hazudni, megvallom, hogy az említett módon terrorizált csacsi fülebotját se mozdította a biztatásra s magában bizonyára elégedetten konstataulta, hogy szabad akaratától gazdája ellenkező véleménye sem képes eltéríteni.

Igaz, hogy mindez nem tartozik a szatmári lóversenyhez, minthogy azonban annak lefolyását, mint előre őszintén kijelentem, úgy sem fogom részletezni, ha már a lóverseny kimenetelét nem ismertetem, legalább kárpótlásul egy számárverseny rajzát akartam olvasóimnak bemutatni, kiindulva abból a közmondásból, hogy »ha ló nincs, szamár is jó«, bár ezt a közmondást a szamarak előbb ismertetett versenyzése nem valami fényesen igazolja.

No, de nem irok már tovább számárságokról, hanem rátérek arra az elhatározásomra, melynek következtében végre az idén egy eleven lóversenyt láttam. (Tudom, hogy most sokan azt kérdehetik: hát talán holt lóversenyt látott az ur? Erre a gunyos kérdésre nem késem kijelenteni, hogy nem csak láttam, de gyermekkoromban minden karácsonykor kaptam egy-egy példányt ajándékol és sok pasztilla cukrot, majd vagyonosabb koromban sok krajcárt kockáztattam azért, mert egyik pléholovat jobb futónak minősítettem a másiknál.)

Bocsánatot kérek, hogy még mindig elevenek és holtak felett ítélek, — noha ez nem vág a szakmába — a helyett, hogy végre-valahára rátérnék tárgyamra; de megnyugtathatom olvasóimat arról, hogy az ezután elbeszélendők sem lesznek érdekesebbek az eddigieknél, s akik unják azokat, amiket eddig fecsegtem, minden lelkiismeretfurdalás nélkül keresztül ugorhatják ezt a beszélykét (nem is kell nagy tornászati ügyesség hozzá) s belekezdhetnek másnak az olvasásába.

Most azonban már bizonyisten rátérek tárgyamra.

Hárman valánk együtt Szatmárnak piacán, a négyszög alaku Deáktéren, (zárójel között bevallom, hogy ezt a kifejezést egy elemi iskolai földrajzból loptam) s mind a hárman a lóversenyre készültünk, melyet minden évben egyszer szoktak tartani a városon jóval kívül levő ló-kertben, melyet bizonyára azért neveztek el ló-kertnek, mert az már nem ember, hanem ló, aki azt kertnek nézi.

Hár munk között volt egy csinos, szellemes fiu, aki ama nézetének adott kifejezést, hogy a helyzet állása s az óra mutatása szerint már aligha érünk ki a verseny kezdetére a verseny-térre.

(N. B. Szerénységem tiltja elhallgatni, hogy az említett csinos, szellemes fiu én voltam. — Ugyan miért köhögnek, kérem erre a kijelentésre?

— Különbem nem csoda, hiszen ilyen hűvös időben, mint amilyen most van, könnyű meghűlni.)

A fenti megjegyzés elhangzása után mentő angyal gyanánt jelent meg a láthatáron a H. É. V. motorkocsija, befogva régi időkre s deficitekre emlékeztető két kiszolgált villamoskocsi a kis vonat két kocsija elé. Ketten élénk örömmel üdvözlöttük az elszállításunkra hivatott vonatot, a harmadik azonban kijelentette, hogy ő inkább gyalog megy, mint hogy tavaly is volt a löversenyen.

Kijelentése utolsó részét úgy értelmeztük, hogy vagy — nem lévén előtte újdonság — nem kíváncsi a verseny kezdetére, vagy lévén hónapvégi hangulat — e frázissal csak zsebe ürességét igyekszik palástolni. Nem sokat törődtünk vele, hanem igyekeztünk felszállani a vonatra.

Ez azonban nem volt olyan könnyű dolog, mint gondolná az ember. Minden kocsi zsufolásig tele volt, még azok a kocsik két oldalán levő egy lépés hosszú s fél lépés széles nyitott helyiségek is tömve voltak, melyeket a szatmáriak némi nagyzással folyosóknak neveznek. Legjobban jellemzi a zsufoltság nagyságát az, hogy egy élelmes gyógyszerészsegéd egy kis táskában tyukszemirtószerrel telt üvegeket hozott magával s egész évben nem adott el annyi tyukszemirtót a patikában, mint most a motorban, mert ezuttal igazán pompás alkalom volt arra, hogy az emberek belássák, miszerint a tyukszem nem valami kellemes testrész.

Miután a gyógyszerészsegéd és tyukszemirtó segélyével kellően ecseteltem a kocsik zsufoltságát, kellően szándékozom ecsetelni most azt a hősiességet is, mellyel sikerült felhatolnunk a zsufolt kocsik egyikére. Behunyt szemmel, ökölbe szorított kézzel s „rajta, rajta!” kiáltással rohantuk meg az egyik kocsi folyosóját s az ostromlottak hősiei védelme dacára is sikerült oda felhatolnunk.

Mi voltunk az utolsó mohikánok a kocsikra felhatoló utasok közül. Akik a következő megállóhelyeken biztatták magukat azzal a hiu reménnyel, hogy vonaton mennek ki a versenytérre, azoknak támadásait már sikeresen visszavertük. Én méltatlankodtam legjobban a miatt, hogy vannak a világon olyan emberek, akik nem átalnak kísérletet tenni arra, hogy egy zsufolásig megtelt kocsira feljussanak. De azt hiszem igazam is volt s olvasóim bizonyára mindnyájan belátják, hogy

az eféle emberek eljárása semmiképen sem helyesíthető.

A motor, dacára annak, hogy már teljesen képtelennek bizonyult újabb utasok felvételére, nem csak hűségesen megállott minden megállóhelyen, sőt minden feltételes megállóhelyen is, hanem szokatlanul nagy stációkat is tartott azokon. Nyilván nem érdekelte tulságosan a löverseny s nem törődött vele, hogy esetleg utasai között vannak olyanok, akik érdeklődnek az iránt. Mindnyájan méltatlankodtunk e megállási rohamok ellen s ugyancsak szidtuk a motort, az azonban annyira nem vette lelkére a szidalmakat, hogy ama következő megállóhelyen, ahol a váltó van, még sokkal hosszabb pihenőt tartott, mint az eddigieken.

Ezen az állomáson történt, hogy a gyógyszerészsegéd, aki épen mellettem állott, irgalmatlanul a lábamra taposott, mire én dühösen kiáltottam fel, hogy nincs szükségem a tyukszemirtójára, hiába akarja rám oktrojálni, mire ő mentegetőzve jelentette ki, hogy nem üzleti célokból lépett a lábamra, de a tulsó oldalról erősen taszították, ami annak természetes következménye, hogy ott valaki fel akar a vonatra kapaszkodni.

— Nem kell felengedni! Nem kell felengedni! kiáltottam, de a tolaikodó ember ekkorra már fenn is volt s nekem válaszul egyszerre hárman is mondták:

— Hiszen ez a kalauz, aki a jegyeket osztja!

— Akkor annál kevésbbé kellett volna fölengedni, — mondtam bosszusan tekintve azokra, kik nem tudták közös pénzügyi érdekeinket kellőleg megvédelmezni a pénzbeszedő kalauz ellenében.

Egy vidéki dzsenti, aki két kétes illatu parfümöt használó oláh paraszt közé volt préselve, dühösen kiáltott a kalauzra:

— Mondja, miért áll itt ennyi ideig eza vonat?

— Várja a szembejövőt! — válaszolt ez, s tekintetében, mellyel e választ kísérte, benne volt az a lekicsinylő kijelentés, mellyel annak idején az atlétikai klub tagjai megakadályozták Kossuth halála napján a nemzeti színház előadását: „Uraságod úgy látszik idegen!” — megtoldva ezzel a helyiérdekű vonatkozással: — „s nem tudja, hogy nálunk a motor akkor s annyit áll utközben, amikor s amennyit neki tetszik“.

Hogy némiképen bosszút álljanak a motoron késedelmezéséért, elkezdtek az utasok a motorról vicceket mondani, melyek közül legszellemesebbek azok voltak, hogy „ez a motor biztosan utolsónak érne be a lóversenyen“, hogy „ez a motor nagyon botor“. Azt hiszem, tekintve azt, hogy ezek voltak a legjobbak, könnyű elképzelni, milyen szellemi színvonalon állott a többi vicc.

Végre elhaladt a szembejövő vonat s vonatunk a versenytér felé most már akadálytalanul mehetett — volna, ha még egy akadály nem lett volna.

A vonatnak a szatmári hidon kellett átmennie; minthogy azonban a hid kissé emelkedettebb helyen van, ide nem volt gyerekjáték szegény motornak, mely rendesen csak magánosan szokott szaladgálni, a zsufolásig megtelt kocsit felcsusztatni. Háromszor intézett rohamot eredménytelenül a hid ellen; mindig vissza kellett vonulnia egy darabig a sineken, hogy ujult erővel új rohamot kezdhessen. Már épen azon tanakodtunk, hogy testületileg leszállunk róla s mindnyájan tolni fogjuk a derék járművet, hogy segítsünk neki jámbor szándéka elérésében, midőn végre a negyedik nekiiramulással nagynehezen feljutott a hidra.

Mikor kiértünk a versenypályára, gyalogos barátunk mosolyogva jött elénk:

— No, ti is itt vagytok? Már az első futamnak vége van. Én azért jöttem gyalog, hogy azt láthassam: mert feltétlenül az ígérkezett legérdekesebbnek.

Igyekeztem nyugodtan válaszolni:

— No, azért mégis kényelmesebb volt motoron jönni.

Magáról a lóversenyről nincs sok feljegyezni valóm. Tényleg nem találtam érdekesebbnek, mint aminőnek előre képzeltem. Egy-egy félórai szünet után megindult egy néhány ló s azok közül egyik természetesen előbb ért célhoz, mint a másik; ha nem félnék attól, hogy a sportkedvelők örök haragjukkal s megvetésükkel sújtanak; azt mondanám, hogy ez épen olyan mulatság, mint az iskolás gyerekek versenyfutása; azok közül is egyik valamivel előbb ér célhoz, mint a másik; ez természetes is, az lenne különös, ha mind épen egyszerre érkeznek be: sőt, minthogy az embernek közelebből kell érdekelnie bennünket, mint a lónak, még az iskolás gyermekek versenyfutása érdekesebb.

Mondom, ezt mondanám, ha nem félnék a lóverseny-sportkedvelők megvetésétől; minthogy azonban félek e megvetéstől, nem szólok semmit s legfeljebb annyit írok még ez igénytelen történet befejezésül, hogy haza gyalog mentem a versenyről, mert nem akartam elkészni az uzsonnáról.

(Szatmár.)

Kiss Endre.

Jöjj, siess ősz!

Jöjj, siess ősz, egyetlenegy barátom
S engedd, hogy üdvözöljelek.
Év év után tünik le látom,
Nem vált be egyse sok ígérteget;
Mosolygó arccal csak te vagy mellettem
El-eljössz megvidámitani,
Ha látod már csüggedésbe estem,
Csak te nem hagysz lemondani.

Hogy a világba léptem legelőször,
Te nyújtottad felém karod,
Még most is kintartasz mellettem,
Mikor mindenki elhagyott...
Az első rámszórótt virágnak
Még most is érzem illatát,
Ha dal csendül szivemb' a dálnak,
A dálnak lelket tán ez ád.

Tővis között vitt eddig utam
És hányszor óvtad éltetem,
Rászórtad a tövises utra
Hulló szirmod, faleveled,
Megtanítottál arra, hogy ne
Hordjam magasan homlokom,
Csakugy lehullok, mint a virág
És mint a hervadó szírom.

S ha végig kisérsz óva-védve,
Ölve életutamon,
Csak azt mondd meg mi lesz velem,
Ha már-már alkonyul napom,
Ha fogy a dal s a sziv verése
Az, egyre lassabban dobog:
— A lelkemet átöleli egy
Megfejtethetlen nagy titok...

Mert könnyű annak a falevélnak
Lehullani, könnyű bizony.
Por lesz belőle s felszivódik
A törzseken, az ágakon,
Tavas jöttével rügybe pattan
És lesz belőle új levél,
De ha a sziv egyszer kiégett
Mi lesz belőle? — Mondd, beszélj!

Hejh, hogyha az egyszer kiégett,
Rá tavasz fel soh'sem ragyog,
Ha volt fénye, bemelegít még
A földből itt egy darabot.
Egy darabot vagy talán egészen
A mindenség e porszemét,
Aztán az is kialszik, hogyha
Széjjel osztotta melegét.

Kutassuk-é ezt én barátom,
Vagy csak mosolygjuk csendesen
És így mosolygva meg dalolva
Osonjunk át az életen,
Tarstuk erősen azt a kapcsot.
Amelyben vagyunk láncszemek.
Ha kidöltünk is, kidöltünket,
Azt nem fájlalja senki meg.

Lesz aki a láncot kitölti,
Aki előre tör, nyomul,
Uj Ikarusz a napba néző,
Mint más ő is lehull, lehull.
A dal, virág azért fakad,
Hang, illat nem hal el soha.
Ki fejtí ezt meg én barátom?
Csupán az Isten egymaga.

Boanerges.

A baba.

Irta: Pánczél József.

Találkozó volt az öreg kollegiumban. Össze-
jöttek, kik 20 évvel ezelőtt letették az érettségít.
A nagy banketten ott voltam én is egy rokonom-
mal, ki szintén találkozó volt. Sok érdekes em-
ber volt együtt. S több aranyos kis asszony...
Sok, sok regény, mese van ilyenkor a levegőben!

Volt a találkozó között egy szép ősz em-
ber. Ősz és fiatal... meg szomorú is. Ősz haj s
fiatal arc: kész téma egy író számára. De én
hallani szerettem volna, hogy a szép barna haj-
ból, hogy lett olyan hamar őszes, deres?

Beszélgetés közben sok faggatás [után végre
elkezdett beszélni ő is magáról... elmondta az
őszes haj történetét...

— Hallgassatok hát ide; maga is édes öcsém
talán még hasznát is veszi.

* * *

Nagy vakáció volt. Éppen akkor tettem le
az érettségít. Olyan boldogság is az Istenem!
Csak a fényét látjuk az életnek, az árnyékát
nem; pedig az árnyék mindig hosszabb... Kivel
cserélne egy érettségít tett diák? Senkivel.

Elmentem a nagybátyámékhoz a pusztára.
Micsoda jól telt az idő. Hogy szerettek az unoka-
hugaim, milyen tüntelőleg beszélgettek velem!
Hogyne, egy kész fiatal ember az ő szemökben,
hiszen ők még csak a gimnázisták majálisán tán-
coltak. Én meg már akkor olyan tüneményes
meséket adtam elő a jogász matinékről, hogy
magam is alig ismertem rájuk... Volt nálok egy
kis szőke lány is.

— Unokatestvérünk — mondták a gyere-
kek — meghalt az édes apja régen, a mamája
meg a múlt évben s most már itt lesz nálunk
mindig a kis Idus, ami lányunk lesz.

Odahúzódtak a kis Idushoz s cirógatták,
édesgették, mint egy játékszert, egy kedvenc
babát. Olyan is volt, mint egy szép, nagyon szép
baba. Hosszu szőke haja volt mint egy szép
francia babának; puha, fényes, mint a selyem s
világos, mint az »árvalányhaj«, hiszen az is volt
az: igazi árvalányhaj... A szemöldöke barna volt
szinte fekete, mintha odafestették volna; nagy
barna szempillái alatt oly szeliden ragyogott
kék szeme, mint sötét hegyek között egy mo-
solygó tengerszem, melyben meglátszik a végte-
len szelid, kék égboltozat... Kicsi szája volt, vé-
kony piros, mint egy igazi babának, egy aranyos
babának.. Elneveztem babának s azután úgy is
hívták mindig.

Mig mi játszottunk, nevtünk, ő csak nézett
rám, nagy kék szeme ragyogott, fénylett s ha úgy
ránéztem, lesütötte szemét s baba arca el-elpirult...
Édes gyerek volt, mindössze tizennégy éves.

Egyszer úgy estefelé bementem zongorázni,
nagynéném és nagybátyám künn sétáltak, ott
szaladoztak a gyerekek is. Észre se vettem, hogy
bejött a baba, odaállt mellém s úgy hallgatta a
nótákat, melyek úgy az ujjam alá kerültek. Majd
halkan dalolta utánam.

Egyszer egy előttem ismeretlen nótát kez-
dett dalolni... én lassan kísértem, de akkor se
tudtam, most még úgy sem tudnám, hogy melyik
is volt az a nóta... de nagyon szép volt...
mintha ragyogó kikeletkor, virágnyláskor kis ma-
dár dalolt volna... A baba oly szépen dalolt...
Egyszer csak elhallgatott a nóta s két puha vé-
kony kar átfogta a nyakamat s azok az édes kis
piros ajkak odatapadtak ajkamra... aztán mintha
egy virág szakadt volna le a fáról, leült tőlem
távol s elkezdett fájón, keservesen zokogni... En-
gem meglepett egy bűvös varázslat, szerettem
volna vigasztalni, de mint nehéz álomban, nem
tudtam mozdulni se, beszélni se.

Arra eszméltem, hogy a zongorára voltam
borulva s a szemem könnyes volt. — A baba
már nem volt a szobában.

Magam se tudtam mi lelt, hiszen volt már
nekem eddig három ideálom, csókot is kaptam
már nemcsak a nagymamámtól, de hát miért sir-

tam?... Szinte szégyeltem magamat magam előtt... Na 'iszen egy jövendőbeli jogász sir, mert egy csókot kapott...

Azután pár napig voltam még a pusztán, de úgy került a baba, nehogy egyedül maradjunk, nem tudtam vele beszélni. De mit is mondtam volna neki?... Éreztem, hogy nem tudnék neki egy okos szót mondani...

* * *

Sok év telt ezután. A jogász évek lezajlottak. Azok az évek, mikor úgy folyt a pezsgő... húzta a cigány... egyik mámorból másik mámorba ragadták lelkem, testem a szép asszonyok sutogásai... mult az idő, bár rózsaszinbe vont a mámor.

De egyszerre jött erre a delejes, csillogó, mámoros nagy éjszakára egy hüvös, borzongató reggel, egy kiábrándító, keserű ébredés.

Össze voltam törve; üres volt a lelkem... A meleg mámoros párazatot, melyben ezek a dévaj asszonyok látszottak előttem, elkapta az ébredés dermesztő szele...

Ott voltam, ahol a könnyelmű fiatal emberek abbahagyják játékaikat: egy jó párti — vagy — hiszen tudjátok a többit.

Jó parti után néztem. Hosszabb gyógy mód, mint a másik, de mégse oly keserű; igaz, hogy egy golyó hamarabb gyógyit, de keserű pirula.

Mindjárt ajánlottak egy jó pártit. Vidéken volt, elutaztam mindjárt, hogy később meg ne bánjam. Gazdag földbirtokosnak volt a lánya, hogy milyen volt, bizony magam sem tudom. Gondoltam, gazdag leány s tudja, hogy gazdag: elég ebből ennyi. Gazdag; nekem adták, nem elég ez a boldogsághoz?!

Hamarosan meg volt az eljegyzés. Láttam, hogy gyakran ott settenkedett menyasszonyom körül egy gyerekkori ismerősének bemutatott fiatalember; bántam is én!

Az eljegyzésünkön ott volt nagybátyám is, hiába erőlködtem, hogy eljegyzésünk után hazautazhassam, nem lehetett, mert az öreg elvitt magával a pusztára. Pedig nem volt egy csepp kedvem se menni, deszinte az akaraterő is elhagyott.

A vasuton mesélte a bátyám, hogy már a babát is férjhez adják nemsokára.

— Tudod, egy kicsit húzódozik a lány, de hát úgy szokott a jónevelésű mind.

Én csak hallgattam, kezdett éledni bennem egy régi-régi álom...

— De nem is tudom, miért nem akar hozzá menni Letenyeihez? Hisz' igaz, hogy az már nem gyerek, nem olyan ugri-bugri városi ifjanc s a' bizony nem fog az ő fülibe örök szerelemről, meg tudom is én miről csicseregni; de hát gazdag ember s olyan földje az egész Tisza-mentén nincs senkinek, mint neki, meg remek ökrei! Már pedig hiába, ez kell a házassághoz a mai időben, nem nyalokodás, mint azt a firkások összeirkálják! Hát egyébként nem rossz az sem — de csak ebéd után. Ugy-e öcsém?

Én csak intettem, hogy úgy van. Máshol járt az én lelkem...

Egyszer csak már otthon voltunk, ott ültünk a verandán az asztalnál. A néném kínálta a jóféle ebédet:

— Egyél Ernő, a baba csinálta. Kínáld már te baba, hátha még enne ez gyerek!

A baba... nem a régi baba már, az a mosolyó baba, egy másik szomorú, szép, nagy fehér baba...

A nagybátyám a borát diktálta:

— Igyál öcsém, ez a legrégibb borom; orvosság ez, neked éppen nem lesz fölösleges! Nem szoktam ám ebből inni, csak most hoztam, meg majd a baba lakodalmán.

A baba lakodalmán... tekintetem a babára tévedt... Szegény aranyhaju baba... az a szép vékony szájaszéle úgy vonaglott... Azután egyszer csak elkezdett hullani szeméből az a csodás zápor... A néném csak zavartan köhögött.

— De hát miért sirsz? — kérdezte szinte haragosan bátyám (Pedig úgy tudta, hogy miért sir.) Nem felelt a baba, csak törölgette nagy kék szemét s bement, hogy kisirhassa magát tanu nélkül csendesesen...

Meg volt zavarva a társalgás, magam is fölkeltem hamarosan, ott hagytam az öregeket. Bementem a baba után, hogy vigasztaljam. Most már éreztem, hogy tudom vigasztalni, hiszen én is szerencsétlen voltam s éreztem mi a fájdalom...

— Ne sirj baba — mondtam neki s elkezdtem simogatni azt az aranyszőke selyem haját. De csak sirt, talán még jobban sirt...

— Ha nem szereted azt az embert, hát meg kellett volna szépen mondani a bátyámnak

s nem kényszeritenének, hiszen te, baba, még fiatal vagy, várhatsz még sokat.

Elmondta zokogva, hogy mondta ő ezt — sirt is sokat, — de a bácsi nem engedett; végre haragosan azt mondta:

— Árva lány vagy, szegény lány vagy, ne válogass!

Sirt, újra sirt az aranyhaju szegény baba... Szegény árva baba... Fájt a szívem nagyon, sajnáltam ezt az édes gyereket.

— Talán szeretsz is már valakit? — kérdeztem erőltetett mosolygással.

Csak zokogott a baba nagyon...

— Mondjad hát édes baba, majd beszélek én a bácsival s hátha még segíteni is tudok.

Akkor a nyakamba borult a baba s úgy sirta a fülembe:

— Téged szeretlek Ernő... csak téged... régóta téged...

Mint kit a villám megüt, úgy éreztem magam. Hát engem szeret ez a szegény baba? Hát van első szerelem?... Engem szeret szegény, ki tönkre vagyok téve. Úgy éreztem magam, mintha egyenként zsibbadna meg minden idegem... Szegény baba ott zokogott a keblemen... talán azt hitte, hogy most már vége lesz szenvedéseinek... Szegény baba...

— Ugy-e te is szeretsz? Ugy-e elviszel magaddal? — kérdezte lázasan.

Szorította a torkom valami, mint két marok; aztán a két marok a szívemet kezdte szorongatni, hogy minden vér a fejembe tolult s szemem könnyes lett...

— Nekem már van menyasszonyom, — mondtam olyan nyögő hangon, hogy szinte magam is megijedtem tőle.

Aztán elmondtam neki elejétől végig az én szomorú tragédiámat, mely végkifejlésben úgy magával rántott egy édes ártatlan lelket...

Csak hallgatta némán, csöndesen... Már nem zokogott... Az ilyen nagy fájdalomnak nincsenek könnyei, vagy tán visszafolytak a szívére.

Lelkemben felébredtek a mardosás éhes kígyói. Látni egy szerencsétlent az örvényben, ki kezét nyújtja utánunk, de nem ragadhatjuk meg felénk nyújtott kezét... Nézni kell tétlenül, hogy mint nyeli el az ár.

Oly alacsonyra süllyedt az ember, hogy nem teheti, amit akar, megvan a kényszerűség vas

bilincseivel kötözve; marhatja, rághatja irtózatoss kinjában láncait, de azok nem engednek...

Szegény baba!...

Beszéltem bátyámmal, elmondtam őszintén az esetet.

— Szegény gyerek! Hát mért nem mondta. Ezekben a szavakban volt a késő bánat, megbocsátás, bátyám részéről.

Késő bánat, mert szegény baba beteg lett, elkezdett lassan hervadni, mint egy szép virág.

Én közbe megházasodtam. Átok volt rajta, hamar utólért. Feleségem a mézes hetek után megszökött egykori udvarlójával. Jól tette. Ha a mézes hetek is keserűek voltak neki, mit várhatott a későbbi napoktól...

Míg a pletykasóvár emberek ezen rágódtak, én elmentem lefogni a baba szemét a pusztára. Elment szegény baba, elvitte a lelkemet is.

Látjátok, ezért vagyok én oly korán deres.

Balog Ernő elhallgatott. Nekem úgy tetszett, mintha a szivarfüstös, zsongó nagyteremben megjelenne egy édes tünemény, a baba s megcsókolná a korán őszült Balog Ernőt.

Istenek alkonya.

A régi érző istenek halottak.

Hírők, hatalmok elfeledve rég'...

A fénybe fürdő szép olympmesék

A semmiségbe szálltak, szétfoszottak!

Ma már azt hisszük-valljuk, hogy csak egy van...

Felé röpkül az ének és ima...

A léleknek hozzá kell szállnia.

Hozzá, ki Ur a mélyben és magasban!

De már e fényes trón is régi, korhadt;

Mert egy csoport pogánymerész lantoshad

Megostromolta bűnös szenvedéllyel...

És ostromolja hévvel, egyre jobban,

Amíg az eszme sorvad — végsőt lobban,

A trón inog s a semmiségbe vész el!

Szunyogh Barna.

Petőfi és a drámaiság.

Irta: **Faust Imre.**

Manapság, midőn a Petőfi-kultusz inkább hanyatlóban, mint emelkedőben van, meglehetősen népszerűtlen Petőfiről írni. Nem mintha megszűnt vagy némiképen lohadt volna a lelkesedés, mellyel varázsövezte, legendaszerű alakját körülvették.

Petőfi dicsőítőinek száma ma sem kevesebb. Az az idegenkedés, mely nevével kapcsolatban fellemerül, nagyságát egyáltalában nem sérti; csak arra mutat, hogy eléggé kiaknázott költészetének ismertetése. Egész működése annyira átment a köztudatba, hogy róla nehéz érdekeset írni, hacsak nem akarunk tulságosan taposott nyomokat követni.

Nehogy ezen utóbbi hibába essünk, szivesebben indulunk Salamon nyomán a még kevésbé kijelölt uton.

Salamon Ferenc kiváló kritikusként új szempontokat nyújtott a Petőfi-irodalomban. Nem föltétlenül dicsőítője Petőfinek, annál kevésbé azon fonákságainak, melyeket utánzóik a »Petőfieskedők« különös előszeretettel üztek — jó tulajdonságai nélkül. Akárhányszor élesen megszólja Petőfit, mikor természetadta, egyéniségében gyökerező erős közvetlenségét képtelennél képtelenebb gondolatokra és hasonlatokra pazarolja. De elismeri, hogy hangjának közvetlenségében, érzelmeinek, gondolatainak hirtelen csapongásában van valami a drámával rokon. Általában az ő és Gyulai érdeme, hogy fölismerték dalaiban a népköltészetnek egyik jellemző sajátosságát, a drámaiságot.

A drámaiság Petőfinek éltető eleme. Nélküle nem is tud meglenni féktelen, csapongó természete. Még ha nem is kínálkozik alkalom, akkor is beleviszi költeményeibe a drámaiságot, hacsak külsőleg is, nem pedig belső légenyében. Innen elbeszélésének élénksége, szokatlan erélye, El lehet mondani, hogy Petőfi több drámaiságot önt a legigénytelenebb tárgyba, mint mások a legdrámaibb jelenet előadásába. Nagy segítségére van ilyenkor erőtől duzzadó nyelvezete, kedves csapongása. Meg vannak tehát benne a drámaíró képességei. De nem marad titok előtte a drámai hatás egyetlen tényezője sem. Bámulatos, mily művészettel egyesíti a dalt a dráma sajátosságaival. Helyet talál dalaiban a drámaiságnak legjellemzőbb külső kifejezője: a párbeszéd, magánbeszéd. De megnyilatkozik a drámaiságnak magasabb követelménye: az érzelmeknek fokozatos fejlesztése, tetté való érlelése, amely már valódi cselekmény számba megy.

Feltűnően nyilatkozik itt Petőfi lángelméje. Fényesen ragyog feltaláló tehetsége, a gondolatok, érzelmek megtestesítésében, bravuros rövidsége bonyodalommal teli cselekménynek pár szóval való lepergetésében. Minden sorában Petőfire ismerünk, minden szavában a lángelme szólal meg.

Nem mondunk tehát sokat azzal, midőn Petőfit a drámaiság alkalmazására a természettől hivatottnak tartjuk. De maga az élet is ezt a teret jelölte ki számára. Köztudomású dolog ugyanis, hogy mily viharos hányatott életet élt. Mennyit küzdött csaknem bölcsőtől a koporsóig. Mennyi megpróbáltatáson, szenvedésen át jutott a megdicsőültek magasztos honába.

Ilyen és más eféle drámai mozzanatok teszik e rendkívüli férfiú életét. Lehet-e csodálkoznunk tehát, hogy dalaiban oly sok a drámai vonás? Nem lehet annál kevésbé, mert épen Petőfi az, aki mindent, de mindent a saját életéből merített. Hogy Beöthy szavaival éljek: »Költészetét átélte, életét költészeté tette«. Hajlamainak, géniuszának tehát épen olyan irányító hatása volt életére, mint emennek költészetére. Az ember és a költő így össze nem forrott még senkiben, mint ő benne. Költészete varázsának ez a titka, páratlan hatásának ez a magyarázata.

Igy az élet és költészet kettős szemüvegén át nézve szinte csodás lény gyanánt tűnik tel előttünk az a költő, aki nemcsak hő vágygyal zengette, hogy:

Ott essem el én
A harc mezején

hanem keresve kereste is a halált s a csataterén halt meg a szabadságért, mert csak azért élt.

Panasz.

*Rejtelmes, bűvös nyári éjjel
Pazarul hinti szerteséjjel
Buja virágok illatát.
S mi hárman lenn a kertben járva
Panaszkodunk, hogy milyen árva
Az éltünk s nekünk célt nem ad.*

*És aztán mindegyik magában
Idefenn egy-egy kis szobában
Tovább fűzi a panaszát.
S én hosszan elmerengék rajta,
Hogy milyen dőre, milyen balga
A te panaszod Ifjuság.*

*Ami még szép van e világon
Az nekem mind csak letűnt álom,
S én — szeretem az életet.
Az életet, mely mindent elkér
Meg soh-se tartja, amit ígér,
S elveszi, amit elvehet.*

*És azért, mert két bohó gyermek
Egyszer egymás keblén pihent meg
S egymásé mégsem lehetett.
Vagy mert az egyiknek szerelme
A másik szerelmét túlélte,
Már megunják az életet.*

*Oh minek ez a szörnyű bánat,
Hisz' minden érzés újra támad
És mindig új virág fakad.
A természetnek van rá gondja,
Hogy újra szőjje, újra fonja
A napsugaras szálakat.*

*Csak egy van, mit hiába követ
Virágos nyár, tünde kikelet,
Virágot nem hoz minékünk.
Amikor rög hull-hull a rögre
S egy drága kedvest mindörökre
A hideg földbe leteszünk.*

Színház.

— *Beköszöntő.* —

A színházat magasabb szempotból nézem, — a művészet csarnokát látom benne. Ahova az embert nem az élvezetvágy, hanem az öntudatos szépérzék viszi, amely nemcsak a pozitív kielégítésre vágyik, hanem fejlődni is akar.

Nálunk nagy kulturális feladata van a színháznak. Társadalmi viszonyaink eléggé fejlettek ahhoz, hogy a művelt osztály az elernyesztő nyárs-polgári életben ne találjon kielégítést, kulturális viszonyaink pedig eléggé fejletlenek ahhoz, hogy a kevésbé művelt rétegekben a művelődés utáni vágy teljesen hiányozzék.

Ilyen körülmények között a társadalmi élet a fejlődés helyes irányát igen könnyen eltévesztheti. Akik fölismerik az előrehaladás szükségét, akik magasabb szellemi élvezetek után óhajtoznak, azokat a vágy, — mert helyes formában nem nyert utat magának — félszeg irányba tereli. Azért nagy szükség van egy olyan irányító tényezőre, amely az izlést, az ítélőképességet fejlessze, a nemesebb szellemi vágyakat elvonja, megőrizze attól, hogy nemtelen kedvtelésekben találják meg azt, amit nem bennük kerestek. Azokat pedig, akik tudatlanságukban minden tanításra, nevelésre irányuló kísérletnek ellene szegülnek, minthogy velük szemben már a legtöbb eszköz hiábavalónak bizonyult, játszva tanítsa meg arra, amit nem akarnak megtanulni, cukros vízben adja be nekik, amitől irtóznak — a tudást.

Ilyen irányító, tanító és nevelő tényezőnek tekintem én a színházat. Birálataimban mint első szempont fog előttem lebegni az, hogy mennyiben tud megfelelni emez etikai hivatásának.

De mint főntebb mondtam, a színházban nem az időtöltés hanem a művészet hajlékát keresem. Ehez képest csak elsősorban említendőnek tartom a színháznak előbb méltatott kulturális feladatát, de a legmagasabb, a legfőbb szempont, amelyből a színházat, mint hivatásának magaslatán álló művészeti tényezőt megítélem, — maga a művészet.

Nálunk az előadás művészete az, amely a legtöbb felszogséget árulja el. A fővárosban úgy, mint a vidéken. Ott nagyon kedvezőek a színügyi viszonyok, itt nagyon kedvezőtlenek. Ott évekig dédelgetnek egy-egy csillagot, aki egyáltalában nem áraszt fényt azokra, akik tehetségét világgá kürtölik, itt nem egy tehetség elkalódik, elzüllik, mert nem veszi észre senki. Ott »egyéniségek« nyerik el a babért, nekünk pedig csak az utánzatok jutnak.

A színiirodalom szintén rossz utra tévedt. Ma ugyszólván alig van drámairónk. Önálló tehetségünk pedig nincs egy sem. Mindenki utánózik egy idegen óriást, de azt állítja, hogy új nyo-

mokon jár. Büszkén hirdeti, hogy megvet minden szabályt, pedig csak tudatlanságát igyekszik elpalástolni. Az esztétikát akarja megcsalni a művészet, az irodalom rovására.

Igy látva a körülményeket, egy vidéki színháznak igen nehéz a helyzete, ha művészeti hivatásának hiven akar megfelelni. E tekintetben nem is akarok túlzott követelésekkel előállani. Elfogulatlanul ítélem meg azokat a viszonyokat, amelyek között a debreceni szintársulat működhetik. Figyelemmel kísértem a múlt év eseményeit. Láttam, hogy Zilahytól a jóakaratot nem lehet elvitatni. Tapasztalatból tudom, hogy más színgazgatók, akiknek sokkal nagyobb részvétlenséggel kell küzdeniök, sokkal kevesebb erőfeszítést fejtenek ki, hogy a közönség kegyeit megnyerjék, mint ő, akinek épen nem lehet panasza a pártolás hiánya miatt. Hanem mégsem volt teljes a múlt színi évad eredménye. Egy olyan előkelő színvonalon álló műintézetnek, mint a debreceni színház, bizonyos produktív szerep is jut az irodalom, a művészet fejlesztése körül. Nem mondom, hogy Zilahy nem igyekezett ennek a feladatnak megfelelni, de nem felelt meg neki teljesen. Ezért igen fontos és nagyjelentőségű eredménynek tartanám, ha ezen magasabb feladathoz fűzött kívánalmainkat, reményeinket is beváltaná.

A második és főszempont tehát, amely birálataimat irányítani fogja, a művészet, az irodalom érdeke. Lapunk terjedelme természetesen nem engedi, hogy napról-napra beszámoljak az előadásokról. Ezzel nem is érném el célokat. Hanem figyelemmel kísérem a repertoárt és különösen azokról a darabokról és előadásokról fogok megemlékezni, amelyek főntebb fejtegetett kritikai elveimnek alkalmas nézőpontul szolgálnak.

Ezeket óhajtottam előre bocsátani, mielőtt birálataim sorozatát megkezdeném. Lapunk irodalmi irányához hiven nem száraz referádákkal akarom e rovatot megtölteni, hanem apró irodalmi és esztétikai tanulmányok keretében óhajtom méltatni szintársulatunk működésének eredményeit.

Igyekezni fogok ez eredmények mérlegelésénél mindig a helyes mértéket alkalmazni. Törekedni fogok arra, hogy a művészeti és irodalmi aktuális kérdések iránt fölébresszen és ébrentartsam az olvasó közönségben az érdeklődést. Ha e törekvéseimet siker koronázza: elértem célokat.

Biky Andor.

Ifjusági hírek.

Magyar Irodalmi Önképző Társulat. Főiskolánk ezen legrégebb és legtekintélyesebb társulata szept. 20-án tartotta alakuló gyűlését Vidovich Ernő, fenntartó bizottsági elnök vezetésével. A gyűlés meglehetősen simán folyt le, minden pártusa nélkül. Nagyobb vihart csak Oláh Bé-

lának, az ujonnan megválasztott elnöknek leköszönése idézett elő, melyet mindenki a legőszintébb sajnálattal vett tudomásul, de legnagyobb igyekezete dacára sem sikerült megmásítani. Erre egyszerre Vidovich Ernő felé fordult a közbizalom, mint aki eddigi, a nyilvánosság előtt is kellően méltányolt irodalmi működésével kiérdemelte ezen diszes állást. Ezen érdemeit elismerve, a közgyűlés egyhangulag elnöknek kiáltotta ki Vidovich Ernő 2 jht. Főjegyző lett: Marjay Géza 2 th., aljegyző: Balla Bertalan 2 jh., titkár: Peleskey Sándor 2 th., pénztárnok: Tarnóczy Lajos 2 th., ellenőr: Oláh Barna 3 jh., a „Főiskolai Lapok” szerkesztője: Biky Andor 2 jh., kiadó: Gönczy Béla 3 th., választmányi tagok: Bán István 4 th., Fekete János 3 th., Venetiáner Sándor 2 th. Dibáczy József 1 th., Gaál Lajos 4 jh., Bónis Ferenc 3 jh., Stolz Ferenc 2 jh., Dósa István 1 jh. A bírálóbizottság tagjai: Somogyi József 4 th., Komáromi Ödön 3 jh., Pánczél József 1 jh.; póttagok: Kalas Ferenc 3 th., Fauzt Imre 1 jh., Biernatek József 1 jh.

Október 6. Az aradi gyásznapi emlékünnepe nagy előkészülettel óhajtja rendezni főiskolánk ifjúsága. Délután 5 órakor a M. I. Ó. T. kegyeletes ünnepélyt tart a kollégiumi diszteremben, amelyre külön meghívók lesznek kibocsátva. A rendező-bizottság minden törekvése arra irányul, hogy ez ünnepély a gyásznapi jelentőségének méltóképpen adjon kifejezést. A műsor már nagy részben össze van állítva. A megnyitó beszéd tartására nt. dr. Ferenczy Gyulát, a társulat felügyelő tanárát sikerült megnyerni. A főiskolai kántus két énekszámmal vesz részt az ünnepélyen. Ezenkívül két pályadíjnyertes szavaltat és egy zeneszám lesznek a program főbb pontjai.

Akadémiai Athlétikai Klub. Egy havi vajudás után végre eldőlt az akadémiai ifjúság tornaegyletének ügye s megvalósult az ifjúság régi óhajtása: a külön önálló athlétikai klub, amellyel a többi akadémiai már régóta dicsekedhetnek, mely számunkra mindeddig utólrhetetlen ábránd volt. Az e végett összehívott közgyűlés általános szótöbbséggel és nagy lelkesedéssel mondta ki, hogy a városi tornaegylettel semmiféle összeköttetésbe nem lép s minden eddigit megszüntet. Ezzel egyszersmind megalakult, mint független egyesület s megváltoztotta tisztikarát. Elnök lett: Szabó Lajos 4 jh., alelnök: Sáfár László 3 jh., titkár: Mózes István 4 th., jegyző: Vadai Béla 2 th., pénztáros: Dósa István 1 jh., ellenőr: Igyártó Sándor 2 th.

Főiskolai Énekkar. Az akadémia legrégebbi egyesülete, a Főiskolai Énekkar szept. 13-án tartotta alakuló gyűlését felügyelő és vezető tanára Csiky Lajos és Mácsai Sándor jelenlétében. A közgyűlés az énekkar tisztikarát a következőképpen alakította meg: főjegyző lett: Váczy Ferenc 4 th., választmányi tagok: Varga Csongor 4 th., Varga Antal 3 th., Domján Lajos 3 th., Takács Dezső 4 th. és Sárközi Lajos 3 th.; protokántorok: Váczy Ferenc, Domján Lajos, Beke Antal 2 th.; zászlótartó: Tuba András 3 th.

Hittanszaki Segítő Egyesület. A hittanhallgatók ez emberbaráti célt szolgáló egyesülete szept. 17-én tartott alakuló közgyűlésén választotta meg tisztikarát. Elnök lett: Miszti Mihály főiskolai szenior, alelnök: Varga Csongor 4 th., pénztáros: Mikó Imre 3 th., jegyző: Venetiáner Sándor 2 th., választmányi tagok: Füzessy Géza, Mózes István 4 th., Gönczy Béla, Sárközi Lajos 3 th., Marjay Géza, Tarnóczy Lajos 2 th., Bereczky József és Dibáczy József 1 th.

Joghallgatók Segítő Egyesülete. Magalakult szept. 14-én a következőleg: elnök lett Padrah Kálmán 4 jh., főjegyző: Vásáry István 2 jh., ellenőr: Pető Endre 2 jh., pénztáros Gyikó Ferenc 2 jh., könyvtáros Cseley Andor 3 jh., aljegyző: Bruckner Győző 1 jh., választmányi ta-

gok: Szabó Zoltán, Vadon Géza 4 jh.-k, Kuthy Sándor, Szepessy Andor 3 jh.-k, Kovács Géza, Uzonyi György 2 jh.-k, Kálnai Zoltán, Kardos György 1 jh.-k.

Joghallgatók Tudományos Önképző Társasága. Megalakult szept. 20-án a következő tisztikarral: elnök: Kuthy Sándor 3 jh., főjegyző: Ador Dániel 2 jh., titkár: Fellner József 2 jh., pénztáros: Megyeri Lajos 2 jh., ellenőr: Szotyori Nagy Sándor 1 jh., aljegyző: Markovics Jenő 1 jh., könyvtáros: Sáfár László 2 jh., választmányi tagok lettek: Padrah Kálmán 4 jh., Takács Andor 3 jh., Spitzer Sándor 2 jh., D. Veres Gyula 1 jh.

A Felsőbb Tanulók Olvasó Egylete szeptember 19-én alakult meg az ifjúság nagy érdeklődése mellett. A könyvtárosi állásnál, melynek betöltésén fordul meg a választás sora rendszerint, két jelölt: Ovády Mihály 3 jh. és Stolz Ferenc 2 jh. állottak szemben egymással, miután harmadik: Szemes Miklós 2 jh. utóbbi javára visszalépett. A nagyon is kétséges választásból 100 szavazattal 99 elenében Stolz Ferenc került ki győztesen. Tisztviselők lettek azonfelül: elnök: Miszti Mihály szenior, alelnök: Bán István 4 th., főjegyző: Venetiáner Sándor 2 th., pénztárnok: Halász Imre 3 th., ellenőr: Bónis Ferenc 3 jh., aljegyző: Lévy Gyula 1 jh.

Főiskolai Gyorsiró Egylet. Megalakult szeptember 20-án következőképpen: elnök lett: Zöld József 3 jh. okl. gyorsirási tanár, főjegyző: Venetiáner Sándor 2 th., pénztáros: Órás Géza 2 jh., könyvtáros: Varga Csongor 4 th., aljegyző: Tüdös E. 7. o. t., választmányi tagok: Bán István 4 th., Gilicze Antal 2 th., Ador Dániel 2 jh., Sáfár László 2 jh., Vass Károly VII. o. t. tanfolyamvezetők: Zöld József a kezdőknél, Venetiáner Sándor a haladóknál, Órás Géza a gyakorlóknál.

Amerikai koszoru a gályarabok emlékoszlopán. Kegyeletes és fennsleges ünnepély folyt le szept. 29-én délelőtt 9 órakor a gályarabok emlékoszlopánál: amerikai magyar református testvéreink helyeztek koszorut a hitbajnokok emlékére. Előbb nt. Balogh Ferenc üdvözölte az elszakadt testvéreket, majd Csutoros Ferenc a pittsburgi ref. egyházmegyei lelkészek és egyházak nevében letette a koszorut s utána Kovácsi Kálmán olvasta fel szép alkalmi ódáját. Az ünnepélyt a főiskolai kántus nyitotta meg és zárta be.

Hittanszaki Önképző Társulat. A theologus ifjúság önképző társulatának tisztikara szept. 19-én Erdős József theol. akad. dékán jelenlétében tartott alakuló gyűlésén, legnagyobb részben egyhangú választás folytán, a következőképpen alakult meg: elnök: Miszti Mihály főiskolai szenior, alelnök: Bán István 4 th., jegyző: Mikó Imre 3 th., aljegyző és titkár: Erdős Károly 2 th., választmányi tagok: Varga Csongor 4 th., Sárközi Lajos 3 th., Marjai Géza 2 th. és Debreczeni István 1 th.

A főgimnáziumi Önképzőkör 1906 szept. hó 22-én alakult meg dr. Csűrös Ferenc felügyelő tanár vezetése alatt. A választás eredménye: elnök lett 3 szavazatöbbséggel: Bíró Zoltán VIII. o. t., alelnök: Lovász László VII. o. t., titkár: Vértesi I. VIII. o. t., főjegyző: Bisánszky Ignác VIII. o. t., aljegyző: Vass Károly VII. o. t. es pénztáros: Major János VII. o. t.

A főgimnáziumi Tornakör szept. 26-án tartotta alakuló közgyűlését. A tisztikar megválasztása előtt Tóth Mihály felügyelő tanár esetelte szép szavakkal a testgyakorlás fontosságát. Majd a tisztikar megválasztása következett. Elnök lett: Mózes János VIII. o. t., alelnök: Molnár Albert VII. o. t., pénztáros: Jakus Benő VIII. o. tan., főjegyző: Bisánszky Ignác VIII. o. t., aljegyző: Tüdös Endre VII. o. t., előtornászok: Szabó Nándor és Kolonai Endre VIII. o. tanulók és Fialka Géza VII. o. tanuló.